

31.8.2012

Viite: Lausuntopyyntö STM013:00/2011

Asia: Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta

Ihmisoikeusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta liittyen tasa-arvolain uudistamiseen.

Ihmisoikeusliitto pitää naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamista tärkeänä ja kauan odotettuna toimenpiteenä. Toteutuessaan esitysluonnoksen sisältämät muutokset parantaisivat sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Syrjintäsuojan ulottaminen koskemaan laajasti sukupuolen kokemista ja ilmaisua sekä sukupuolivähemmistöjen moninaisuuden huomioiminen ovat tervetulleita ehdotuksia, joiden Ihmisoikeusliitto toivoo toteutuvan lakimuutoksessa. Joiltain osin lakiehdotuksessa käytetyt määritelmät vaativat vielä tarkistamista näiden tavoitteiden toteutumiseksi.

Sukupuolivähemmistöjen tasa-arvon edistämismääräyksen kirjaaminen on oikeuksien tosiasiallisen toteutumisen kannalta tärkeää. Ihmisoikeusliitto toivoo, että sukupuolivähemmistöjen asema otetaan huomioon myös tasa-arvopolitiikassa ja tasa-arvon edistämiseksi perustetuissa neuvottelukunnissa ja muissa institutionaalisissa rakenteissa, jotta sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun moninaisuus saadaan näkyväksi. Tasa-arvon edistämismääräyksen toteutumiseksi käytännössä olisi tasa-arvosuunnittelun tueksi tehty oppaat uudistettava vastaamaan lakimuutoksen vaatimuksia.

Ihmisoikeusliitto haluaa myös kiinnittää huomiota siihen, että tasa-arvovaltuutetun ja muiden viranomaisten resursseja lisätään, jotta ne pystyvät selviytymään uusista velvoitteistaan. Resursseja tarvitaan myös viranomaisten kouluttamiseen ja lakimuutoksesta tiedottamiseen.

Samalla on arvioitava, tarvitaanko lakiin tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta muutoksia.

Lisäksi Ihmisoikeusliitto haluaa kiinnittää erityistä huomiota seuraavien pykälien muotoiluun:

- 1 §: Lain tarkoitus -pykälää olisi laajennettava siten, että lain tarkoituksiksi kirjattaisiin sukupuolivähemmistöjen osalta aseman edistäminen työelämässä ja yhteiskunnassa.

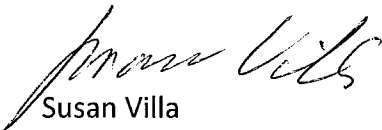
- 3 §: Lakiehdotuksessa käytetyt määritelmät kaipaavat vielä selkeyttämistä. Lain tarkoituksen toteutumista hämärtää se, että lain perusteluissa sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun määritelmiä ehdotetaan käytettäväksi ainoastaan tiettyjen pykäliden osalta. Samoin lakiehdotuksessa käytetyn sukupuolivähemmistö-käsitteen suhde edellä mainittuihin käsitteisiin jää lakiehdotuksessa epäselväksi. Tarkoituksenmukaista lienee, ettei lakiin luoda sisäisesti eritasoista syrjintäsuojaa tai edistämisvelvoitteita erilaisten sukupuolivähemmistöjen välille. Tässä vaiheessa jää epäselväksi, kattaako lakiehdotus todellisuudessa kaiken sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun liittyvän syrjinnän kaikkien pykäliden osalta. Lakiin olisi eksplisiittisesti kirjattava, että sukupuolivähemmistö-käsite kattaa kaiken sukupuolen moninaisuuden (ja avattava käsitteitä laueammin) tai kirjattava erillisiin pykäliin tarkennukset (esimerkiksi koulutukseen liittyvään pykälään). Sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun kohdistuvan syrjinnän kiellon lisäksi on olennaisen tärkeää kirjoittaa laki niin, että se suojaa myös kehon sukupuolipiirteisiin kohdistuvalta syrjinnältä (intersukupuoliset).
- 6 b §: Edistämistoimenpiteiden käytännön toteutumisen varmistamiseksi lakiehdotuksen sukupuolivähemmistöön kuuluvien tasa-arvon edistämistä koskevassa pykälässä olevaa sanamuotoa olisi tarkistettava. Sukupuolivähemmistöön kuuluvien tasa-arvon edistämiseksi tasa-arvosuunnitelmia valmisteltaessa ja tasa-arvoa edistävästä toimenpiteistä päätettäessä sukupuolivähemmistöön kuuluvien ihmisten tasa-arvon edistäminen olisi ”huomioon ottamisen” sijaan sisällytettävä tasa-arvosuunnitelmiin.

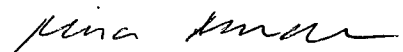
Samalla Ihmisoikeusliitto haluaa muistuttaa muun lainsäädännön uudistamistarpeista. Ihmisoikeusliitto pitää tärkeänä, että sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintäsuoja saataisiin eksplisiittisesti myös muuhun lainsäädäntöön (esimerkiksi rikoslaki). Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeusturvan lisäksi eksplisiittinen syrjintäsuoja lisäisi myös tietoisuutta sukupuolivähemmistöjen oikeuksista.

Myös laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta olisi pikaisesti uudistettava. Erityisesti lain vaatima lisääntymiskyvyttömyys on nykyisen ihmisoikeustulkinnan mukaan ihmisoikeuksien vastainen.

Helsingissä elokuun 31. päivänä 2012

Ihmisoikeusliitto ry

Susan Villa
vt. pääsihteeri

Milla Aaltonen
vt. tutkimuspäällikkö